

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 370/08-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka v konaní o sťažnosti V. V., D., zastúpenej advokátom Mgr. J. G., D., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 22/2001 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 22/2001 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Trenčín p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 22/2001 konať bez zbytočných prietáhov.

3. V. V. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť V. V. trovy právneho zastúpenia v sume 265,92 € (slovom dvestošesťdesiatpäť eur a deväťdesiatdva centov) na účet jej právneho zástupcu Mgr. J. G., D., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júna 2008 doručená s'ťažnosť V. V. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. J. G., D., v ktorej namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 22/2001 (ďalej len „napadnuté konanie“).

S'ťažovateľka vo svojej s'ťažnosti doručenej ústavnému súdu 17. júna 2008 uviedla, že 13. januára 2001 podala okresnému súdu návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) proti bývalému manželovi Ing. J. V., D. Predmetné súdne konanie je vedené pod sp. zn. 14 C 22/2001. S'ťažovateľka sa návrhom z 2. novembra 2004 domáhala vydania predbežného opatrenia a okresný súd uznesením z 1. decembra 2004 konanie zastavil. Proti tomuto uzneseniu s'ťažovateľka podala 23. decembra 2004 odvolanie, avšak „z dôvodu snahy o ďalšie nepredlžovanie súdneho sporu ...odvolanie zobrala späť“, na čo Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 31. januára 2005 konanie o odvolaní zastavil. S'ťažovateľka podala 25. augusta 2005 žiadosť o nariadenie termínu pojednávania. Uzneseniami z 21. septembra 2005 a 22. septembra 2005 okresný súd ustanovil znalcov na ocenenie hnutel'ného

a nehnuteľného majetku patriaceho do BSM, uznesením z 26. apríla 2006 priznal znalcovi znalečné a v októbri 2006 doručil sťažovateľke posudok znalca.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že: „Od uvedeného času v podstate neviem o žiadnom kroku vykonanom zo strany okresného súdu.“

Porušenie základných práv a slobôd podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vidí sťažovateľka v tom, že „Vzhľadom na dlhodobú nečinnosť zo strany Okresného súdu Trenčín a na bezdôvodné prietahy v súdnom konaní je porušované moje ústavné právo určené vyššie uvedenou normou. Zároveň porušením tohto práva dochádza k vzniku ťažko napravitelnej ujmy na mojich právach a predovšetkým mojom majetku...“.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu Trenčín vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 22/2001 porušené bolo.“

Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 22/2001 konal bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie 270.000,- Sk“.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 370/08-8 z 5. novembra 2008 ju prijal na ďalšie konanie a vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľky a predseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Vo vyjadrení podpredsedu okresného súdu č. Spr. 18/09 z 29. januára 2009, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 4. februára 2009, je uvedené:

„Je pravdou, že medzi jednotlivými úkonmi uplynuli dlhšie lehoty, tieto však boli zapríčinené aj dĺžkou vypracovania znaleckých posudkov a taktiež využívaním procesných možností účastníkmi a podávaním návrhov, pri ktorých bol spis odnímaný konajúcemu sudcovi a postupovaný na Krajský súd v Trenčíne a Krajskú prokuratúru T.

Dĺžka konania je teda ovplyvnená aj skutočnosťami, ktoré nemajú dôvody na strane konajúceho súdu .“

Do podania sťažnosti ústavnému súdu okresný súd vo veci meritórne nerozhodol.

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 22/2001 zistil priebeh a stav konania. Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v konaní vyplývajúci zo spisu sa zhoduje s tým, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu. Pri celkovom hodnotení prieťahov konania však ústavný súd bral do úvahy všetku dokumentáciu obsiahnutú v predložených spisoch a všetky okolnosti, ktoré z nej vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o vypořiadaní BSM medzi manželmi po rozvode. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na nutnosť ustálenia masy BSM možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú skutkovú zložitosť (na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 29. januára 2009 aj podpredseda okresného súdu) však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a ktorá nie je právne zložitá, ako to už aj skonštatoval ústavný súd vo svojom náleze č. k. II. ÚS 200/05-19 z 15. marca 2006: „... pretože výklad a používanie platnej právnej úpravy sú stabilizované v judikatúre vyšších súdov.“

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k zbytočným priet'ahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní

skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore, v ktorom bola sťažovateľka v postavení odporkyne, v rámci dlhších časových období medzi jednotlivými úkonmi v podstate nečinný. Nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 14 C 22/2001 ako celok, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony súdu (napr. nariadenie znaleckého dokazovania 21. septembra 2005, t. j. po viac ako 4 rokoch od začiatku konania).

Argumentáciu okresného súdu spočívajúcu v poukázaní na nutnosť zisťovania vecí patriacich do masy BSM a na potrebu nariadenia znaleckého dokazovania, ktoré mali prispieť k celkovej dĺžke konania, ústavný súd neakceptoval. Uvedené skutočnosti jednotlivo ani vo vzájomnej spojitosti nemôžu odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré doteraz, t. j. od podania návrhu na začatie konania 13. januára 2001 až do podania sťažnosti 17. júna 2008 predstavuje viac ako sedem rokov, pričom rozsudok dosiaľ nebol vydaný.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 22/2001 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 22/2001 konal bez zbytočných priet'ahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný vyplatiť ho sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 270 000 Sk, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 14 C 22/2001 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, najmä význam sporu

pre sťažovateľku, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom Mgr. J. G. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 632,54 € (19 056 Sk).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 105,42 €, t. j. spolu 210,85 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 6,31 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 223,46 €. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 265,92 € .

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Podanie právneho zástupcu sťažovateľky obsahujúce jeho vyjadrenie k vhodnosti ústneho pojednávania doručené ústavnému súdu 20. februára 2009 nevyhodnotil ústavný

súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2009